

Publikums tillit til politiet

Oppgavetype: Litteraturstudie

BACHELOROPPGAVE (OPPGAVE03)

Politihøgskolen

2022

Kand.nr: 417

Antall ord: 7602

Sammendrag

Problemstilling: Hvordan får publikum tillit til politiet?

Metode: Litteraturstudie basert på tre forskningsartikler og annen relevant litteratur.

Resultat: Politiet får tillit fra publikum ut ifra et prosessuelt aspekt og instrumentelt aspekt. Tilliten blir påvirket ut ifra om kontakten er egeninitiert eller politiinitiert. Politiet har en problematisk funksjon i samfunnet, ved å være eksponent for moralisme. Det er dermed nyttig å være klar over de ulike dimensjonene, som politiet og mennesker generelt sett er sensitive ovenfor. Dette for å ha bedre forutsetninger for et tillitsskapende politiarbeid. Politi som avspeiler samfunnet, vil være tillitsskapende. Eksempelvis ved at det er ulik etnisitet blant polititjenestepersoner. Tilnærmingen politiet bruker i møte med publikum, vil også være av betydning for hvordan publikum får tillit til politiet.

Drøfting: Problemstillingen drøftes gjennom tre forskningsartikler, pensumlitteratur, annen relevant litteratur, lovverk og mine egne erfaringer.

Konklusjon: Litteratur peker på at tilliten til politiet blir styrket gjennom politiets kompetanse. Effektivitet og hensyn til prosessrettferdighet er også to viktige faktorer, men som kan ha motstridende interesser. Polititjenestepersoners evne til å kommunisere og deres egenskaper, har betydning for tilliten til politiet. Holdninger er også viktig, selv om litteratur peker på at man kan handle i uoverensstemmelse med holdningene.

Innholdsfortegnelse

1 Innledning	3
1.1 Bakgrunn for valg av tema.....	3
1.2 Problemstilling.....	3
1.3 Oppgaven sin hensikt og relevans for politiet.....	4
1.4 Avgrensninger.....	4
1.5 Teoretisk bakgrunn.....	4
1.6 Begrepsavklaring.....	5
1.5 Strukturen i oppgaven.....	8
2 Metode	9
2.1 Fremgangsmåte.....	9
2.2 Søkeprosessen.....	9
2.4 Kort introduksjon til de utvalgte forskningsartiklene.....	11
2.5 Forforståelse.....	13
3 Resultat	14
3.1 Artikkel 1: Når politiet møter publikum.....	14
3.2 Artikkel 2: Moralpolitiet.....	15
3.3 Artikkel 3: «Det er ikke oss mot dere».....	16
4 Diskusjon	18
4.1 Profesjonelle faktorer.....	19
4.1.1 Kompetanse.....	19
4.1.2 Effektivitet.....	21
4.2 Personlige faktorer.....	23
4.2.1 Atferd.....	23
4.2.2 Holdninger.....	24
5 Avslutning	27
Litteraturliste	28
Vedlegg	32
Inklusjons- og eksklusjonskriterier.....	32
Søkelogg.....	32
Lesetabell.....	33

1 Innledning

«Norsk politi syntes å nyte en generelt høy grad av tillit i befolkningen»

(Runhovde, 2010, s. 143)

Det er lenge observert at tilliten til politiet i Norge er høy og at den er stabil over tid (Runhovde, 2010, s. 72; Næshagen, 1999). I denne oppgaven ønsker jeg å belyse hvordan politiet får tillit fra publikum. Å måle tillit har i økende grad blitt ansett som sentralt for å beskrive om politiarbeidet er godt (Runhovde, 2010, s. 147). Dette kommer gjerne til uttrykk i politiets innbyggerundersøkelser som har foregått de siste årene. Tilliten i denne oppgaven rettes mot etaten og hvordan hver enkelt polititjenesteperson kan bidra til å øke tilliten. Slik som Larsen skriver: «Politiet er helt avhengig av tillit» (*ibid*, s. 7).

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Jeg har valgt temaet «publikums tillit til politiet» i denne oppgaven. Grunnen til dette er fordi at jeg tenker at det er et tema som alltid vil være aktuelt. Dette fordi at tillit er viktig for å håndtere oppgaver som politiet blir gitt. I tillegg er det et tema uavhengig av hvilken avdeling man jobber på i politiet. Jeg er genuint interessert i å jobbe med mennesker, og det gjør at møte med publikum er noe jeg synes er meningsfullt. I denne oppgaven skal jeg derfor undersøke hvordan publikum får tillit politiet, da jeg tenker at tillit er en vesentlig faktor for gode relasjoner.

1.2 Problemstilling

Basert på temaet har jeg valg følgende problemstilling:

Hvordan får publikum tillit til politiet?

1.3 Oppgaven sin hensikt og relevans for politiet

I politiloven § 2 nr. 1 står det blant annet at politiet skal «... opprettholde den offentlige orden og sikkerhet og enten alene eller sammen med andre myndigheter verne om alt som truer den alminnelige tryggheten i samfunnet» (Politoloven, 1995, § 2). Politiet sitt samfunnsoppdrag er blant annet å opprettholde orden, hvor tillit hos publikum ansees å være et sentralt tema.

1.4 Avgrensninger

Jeg vil i denne oppgaven se på sentrale faktorer som påvirker publikums tillit til politiet. Dette ut ifra det litteraturen anser som sentralt. Grunnet oppgavens omfang har jeg valgt å fokusere på temaene kompetanse, effektivitet, atferd og holdninger. Jeg kommer dermed ikke til å ta hensyn til andre aspekter om temaet. Jeg kommer til å ta utgangspunkt i generalisten som tjenestegjør på ordensavdelingen. Med generalist menes her en polititjenesteperson som kan noe om alt. En forutsetning for denne oppgaven er at politiet kan loven, slik at jeg ikke kommer til å gå i dybden på lovverket, da dette ikke er en juridisk oppgave.

1.5 Teoretisk bakgrunn

Rundskrivet fra riksadvokaten sier at politiets hovedstrategi for kriminalitetsbekjempelse er forebygging (den høyere påtalemyndighet, 2022, hovedmål avsn. 4). Det vil si at strategien skal ligge til grunn for all oppgaveløsning. For å være i forkant av kriminalitet er politiet avhengig av publikum, da politiet ikke har mulighet til å være overalt til enhver tid. Politiet skal være en forebyggende virksomhet, noe som kommer til uttrykk i stortingsmelding fra regjeringen. Her fremkommer 10 grunnprinsipper for hvilke kjennetegn politiet skal ha, der det ene prinsippet lyder som følgende: «Politiet skal prioritere mellom sine oppgaver og legge hovedvekten på forebyggende virksomhet» (Meld. St. 42 (2004-2005), s. 9-10).

Polititjenestepersoner skal være tillitsskapende. Dette kommer til uttrykk blant annet i politiinstruksen § 12-1, 2. ledd. Her står det at enhver polititjenesteperson: «... må være seg bevisst at en forekommende og tjenestevillig opptreden bidrar til at publikum får en positiv og

tillitsfull holdning til politiet» (Politiinstruksen, 1990, § 12-1). Prosessrettferdighet er en viktig del av politiarbeidet, og består av fire nøkkeldimensjoner som er deltakelse, nøytralitet, verdighet og respekt og etterrettelighet. Paulsen skriver at: «Disse dimensjonene understrekes fordi de i kombinasjon skaper tillit» (Phelps et al., 2017, s. 270).

1.6 Begrepsavklaring

Publikum

Jeg bruker begrepet «publikum» i denne oppgaven. Dette vil si at hele Norges befolkning går under dette begrepet. Det er spesielt noen grupper som har problematisert tilliten til politiet. Dette er mennesker som ofte har blitt utsatt for metoden stopp-og-sjekk. Disse menneskene er gjerne mer sårbare, da man kan føle seg mer utsatt enn resten av befolkningen. Det gjør at politiet har større utfordringer å skape tillit sammen med dem. Stopp-og-sjekk innebærer at politiet har muligheten til å stoppe mennesker og deretter gjennomføre en sjekk. Politiet kan foreta en slik kontroll på alle mennesker i Norge, dersom vilkårene er til stede. Etter politiloven kan politiet foreta en kontroll, dersom det er en rimelig sannsynlighet for at det finnes eller kan oppstå en ordens-, sikkerhets- eller kriminalitetsrisiko (Finstad, 2018, s. 72). Politiet kan også foreta kontroll etter andre lover. Som f.eks. utlendingsloven § 21 der politiet foretar en stopp-og-sjekk av mennesker som antas å ikke ha lovlig opphold i Norge, og der politiets oppgave er å kartlegge identitet (*ibid*, s. 72).

Tillit

Tillit er et begrep som blir brukt i dagligtalen (Runhovde, 2010, 10). Samtidig er begrepet vanskelig å definere. Tillit blir gjerne knyttet sammen med tro og tiltro, som gjør at publikum sine forventninger til politiet er vesentlig for å forstå fenomenet (*ibid*, s. 7). Med tillit til politiet kan begrepet forstås som at publikum forventer at politiet gjør og oppfører seg på en særskilt måte og at de hjelper oss når det trengs (*ibid*, s. 7-8). Tillit som fenomen vil være viktig for politiet, for å kunne utføre samfunnsoppgaver de er satt til å håndtere (Berge, 2015, s. 28).

Sårbarhet er et viktig element i begrepet tillit. Dette kommer gjerne til uttrykk i situasjonsbeskrivelsen «fangens dilemma». Fangens dilemma kan bli forstått som to

mennesker som skal foreta ett valg, og hvordan man best mulig skal komme seg ut av knipen. Det lønner seg å tilstå dersom man tenker på seg selv, men det beste for begge parter samlet sett er å holde tett (Runhovde, 2010, s. 46). Ved å stole på den andre personen gjør man seg selv sårbar, og da blir man enten belønnet eller straffet for det. Slik som Johansen skriver «Man sier at det å vise tillit, innebærer en form for sårbarhet, og man risikerer en form for tap» (*ibid*, s. 47). Tillit kan forstås som det motsatte av makt, og faren ved å gi tillit er å oppleve svik (Berge, 2015 s. 26). Axelrods versjon av fangens dilemma, viser at det er mye å vinne ved å stole på hverandre (Runhovde, 2010, s. 46). I utstrekning av dette har publikum og politiet mye å vinne ved å stole på hverandre.

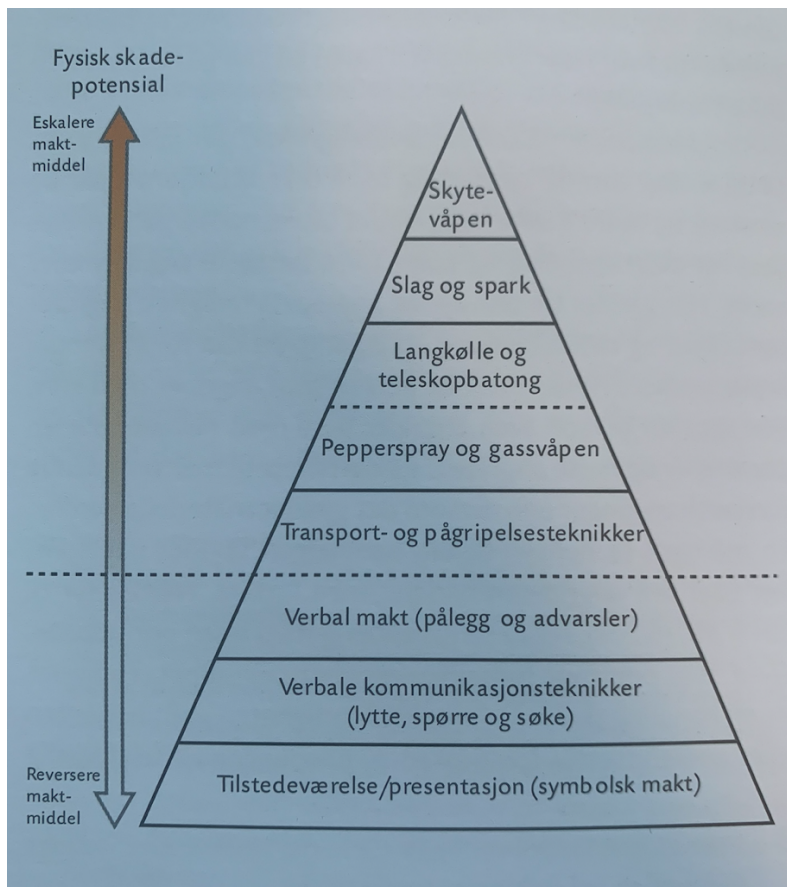
Omdømme henger sammen med tillit, der de påvirker hverandre gjensidig. Tillit kan forstås som en holdning enkeltpersoner har til politiet, og omdømme som en kvalitet som politiet ønsker å assosiere seg med (*ibid*, s. 39). Tilliten kan bli påvirket direkte og indirekte. Det kan skje direkte gjennom hva eksempelvis venner sier de har erfart, eller indirekte gjennom omtale i media (*ibid*, s. 22).

Makt

Det sårbare med tillit mellom politi og publikum er maktaspektet. Politiets adgang til å bruke makt er blant annet regulert i politiloven. I politiloven § 6 står det om alminnelige regler om hvordan polititjenesten skal utføres. Bruken av bruk av makt må blant annet være nødvendig, forsvarlig og forholdsmessig (Politiloven, 1995, § 6). Det kan tenkes at makt er tvangsmessige fysiske inngrep, men makt er mer en dette. Tvangsmessige fysiske inngrep er dermed en del av maktaspektet. I politiet blir maktpyramiden brukt, som er lagt ved nedenfor. Ørbæk skriver at: «Maktpyramiden er et uttrykk for et økt skadepotensiale ut fra hvilke maktmidler politiet tar i bruk» (Ørbæk, 2016, s. 13). Det er lavest skadepotensiale nederst i pyramiden og størst skadepotensiale øverst. Konteksten har betydning, for hvor politiet plasserer seg i maktpyramiden.

Alt i maktpyramiden er makt. Dette gjelder også å bære politiuniformen. Uniformen viser at polititjenestepersonene har lov til å ha den på seg, og at man er gitt et mandat fra samfunnet. Makten forutsetter at hver enkelt polititjenesteperson forvalter denne «maktbilletten» riktig, og at det foregår på en tillitsfull måte. Maktaspektet er med dette et viktig premiss for tillit, ved at man ikke misbruker makten som blir gitt. Politiet har makt til å bestemme over personer og det er det få yrkesgrupper som har. Politiet utøver myndighet på vegne av andre

etater (*ibid*, s. 92). Politiet kan f.eks. bli tilkalt til oppdrag som tvangsinnleggelses, der politiet kan bli nødt til å ta personen med seg ved bruk av tvang.

Utklipp: Maktpyramiden (Lie & Lagestad, 2011, s. 10)

Kommunikasjon

Ordet kommunikasjon stammer fra latin og betyr å dele eller å gjøre noe felles og kjent (Phelps, et al., 2017, s. 113). I boken til Anvik, Føllesø & Halås (2016) står det: «Kommunikasjon oppstår i det øyeblikket to mennesker blir oppmerksomme på hverandre» (s. 49-50). Vi mennesker leser noe av den andre bevisst eller ubevisst, og på bakgrunn av dette danner vi oss et inntrykk av hvem den andre er. Kommunikasjon kan deles inn i verbal og nonverbal kommunikasjon. Verbal kommunikasjon omfatter muntlig og skriftlig språk (Phelps, et al., 2017, s. 115). Nonverbal kommunikasjon omfatter andre tegn enn det som blir gitt i ord (*ibid*, s. 117). For politiet vil særlig uniformen spille en stor rolle for den nonverbale kommunikasjonen. Kommunikasjon kan ansees som ett av politiets viktigste redskap for å løse oppgaver, da politiet skal løse oppdrag på lavest mulig nivå jf. maktpyramiden.

1.5 Strukturen i oppgaven

Oppgaven er delt inn i IMRaD-struktur og har fem hovedkapitler. Det neste kapittelet tar for seg metoden, der jeg vil vise hvordan jeg har gått frem i prosessen med oppgaven. I kapittel 3 vil jeg presentere funn fra de utvalgte vitenskapelige artiklene. Kapittelet deretter skal jeg drøfte den valgte problemstilling opp mot de tre artiklene, teori knyttet til politiet, pensum fra Politihøgskolen, lovverk og mine egne erfaringer. Under drøftelsen har jeg valgt å dele inn de ulike delene av kapitlene etter påstander som jeg har funnet interessante. Disse påstandene er relevante for å belyse problemstillingen min. Jeg avslutter oppgaven med en oppsummering av sentrale punkt.

2 Metode

I dette kapittelet skal jeg presentere hva metode er og hva et litteraturstudie innebærer. Jeg skal videre gi en konkret beskrivelse av søkeprosessen og der søkene er fremstilt i tabell som vedlegg på slutten av oppgaven.

2.1 Fremgangsmåte

Metode kan defineres som: «En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener dette formålet, hører med i arsenalet av metoder» (Dalland, 2017, s. 51). Metodene kan deles inn i kvantitativ og kvalitativ metode. Kvantitativ metode blir kjennetegnet slik: «Kvantitativ metode kjennetegnes ved at man produserer data i form av tall og målbare enheter» (Barstad & Glasø, 2021, s. 104; Dalland, 2017). Kvalitativ metode derimot, tar sikte på å fange opp mening og opplevelse som ikke lar seg tallfeste eller måle (Dalland, 2017, s. 52). Metoden kan også deles inn i induktiv og deduktiv. Induktiv vil si fra empiri til teori og deduktiv fra teori til empiri. I bacheloroppgaven har jeg tilnærmet meg oppgaven ved bruk av kvalitativ induktiv metode.

Politiet skal jobbe kunnskapsbasert, og dette har vært et krav i mange år (Barstad & Glasø, 2021, s. 13). Å jobbe kunnskapsbasert vil si å koble erfaringsbasert kunnskap med forskningsbasert kunnskap (*ibid*, s. 34.) Politiet bør fokusere mer på å frembringe kvalitativ kunnskap, og systematisere erfaringer med bruk av teori (Runhovde, 2010, s. 155).

Litteraturstudie innebærer å systematisere kunnskap, slik Støren skriver: «Litteraturstudien er en systematisering av kunnskapen». Å systematisere kunnskap vil si å søke den, samle den, vurdere den og sammenfatte den» (Støren, 2021, s. 17). Problemstillingen vil bli diskutert ut ifra eksisterende forskning, i henhold til PHS sine retningslinjer for bacheloroppgaven.

2.2 Søkeprosessen

Ved innhenting av vitenskapelige artikler, tok jeg i bruk ulike søkemotorer for å finne relevant litteratur tilknyttet problemstillingen. Jeg startet skriveprosessen med bacheloroppgaven, ved å bruke søkemotoren «Oria». Oria er en søkemotor til Politihøgskolens bibliotek. Jeg benyttet

søkeord som var hentet ut fra problemstillingen min. Jeg kunne med fordel brukt flere søkeord, men anså det ikke som nødvendig da jeg hadde funnet tre artikler som på hver sin måte belyste problemstillingen min godt.

Jeg hadde funnet tre artikler jeg ønsket å bruke i oppgaven, men jeg ønsket å gjøre videre søk. Etter hvert i prosessen lærte en ny måte å innhente litteratur på. Jeg brukte søkeord «publikum ELLER befolkning ELLER innbyggere» på avansert søk i Oria. Jeg brukte ikke ordet «borgerne» da jeg forbinder dette med et politisk begrep. Etter å ha tilegnet meg ny kunnskap, finner jeg ut at politikken har en påvirkning på tilliten til politiet. Dersom jeg skulle gjort søket på nytt, ville gjerne tatt dette med. Etersom at jeg fikk mange treff, valgte jeg ett nytt felt med «politi». Jeg hadde fortsatt mange treff slik at jeg tok et siste felt med «tillit» og trunkerte dette ordet. Jeg forsøkte å trunkere ordet «politi», men da fikk jeg svært mange treff. Grunnen til at det ble mange treff kan være fordi ordet politi, har samme ordstamme som politikk. Jeg syntes ikke var hensiktsmessig å trunkere ordet politi. Jeg stod til slutt igjen med 341 treff. Av de 341 treffene fant jeg de tre vitenskapelige artiklene jeg allerede hadde valgt, på bare ett søk.

Søkeprosessen gjorde at jeg fikk en oversikt over eksisterende forskning og litteratur knyttet til temaet. Søkeloggen er lagt til under vedlegg, denne gir en oversikt over hvilke databaser som er benyttet, dato for søket og hvilke søkeord som er benyttet. Det presenteres også antall treff. Under søkeloggen står de utvalgte artiklene, der disse presenteres med fulltekst. Inklusjons- og eksklusjonskriterier i søkene, er også lagt ved som vedlegg.

2.3 Kildekritikk

De tre artiklene jeg har valgt er fagfellevurdert og disse er politirettet. Før jeg analyserte artiklene, søkte jeg opp de ulike forfatterne. Gunnar Thomassen er utdannet statsviter. Han har blant annet jobbet med temaer knyttet til politi og tillit. Jens Erik Paulsen har doktorgrad fra Universitet i Oslo. Han har forsket på moralske utfordringer i politiarbeidet. Hjørdis Birgitte Ellefsen har doktorgrad i historie, og har forsket på hva slags kunnskap som har formet politiet som profesjon. Mariann Stærkebye Leirvik jobber som forsker der blant annet

etnisk mangfold i politiet er ett tema. Forfatterne er førsteamanuensis, og de tre førstnevnte er vitenskapelig ansatt ved Politihøgskolen.

Jeg begrenset søket fra 2017-2022, fordi jeg ønsket oppdatert forskning. Dette fordi at jeg tenkte at det ville bidra til et realistisk bilde, av hvordan dagens situasjon er. Jeg åpnet opp for at søket inkluderte engelsk, svensk og dansk. Dette ved at jeg ønsket å søke bredt og ikke gå glipp av noen artikler som kunne være interessante for problemstillingen. Mange norske artikler er oversatt til engelsk, og dette er grunnen til at jeg inkluderte språket, selv om det er forskjeller knyttet til kultur. Sverige og Danmark er to land som Norge gjerne sammenligner seg med. Til tross for likhetstrekk når det gjelder eksempelvis kultur, er det forskjeller i politietatene. Dette ved at jussen er forskjellig fra landene. Det var dermed hensiktsmessig å finne artikler som var knyttet til politiet i Norge.

2.4 Kort introduksjon til de utvalgte forskningsartiklene

Etter grundige søk ble disse tre vitenskapelige artiklene valgt ut som data: «når politiet møter publikum», «moralpolitiet» og «det er ikke oss mot dere». Nedenfor er det en kort introduksjon til forskningsartiklene, og forklaring på hvorfor disse er aktuelle for problemstillingen.

2.4.1 «Når politiet møter publikum»

Årstall: 2017

Forfattere: Gunnar Thomassen

Dataen fra undersøkelsen er hentet fra forskningsprosjektet «Politi og publikum».

Innsamlingen ble gjennomført av Opinionen via intervjuer per telefon i 2013. Variabelen «tillit til politiet» er målt på tre forskjellige måter. Den første er et generelt spørsmål om tillit til politiet. De to andre variablene består av to ulike indekser som er måling av effektivitet i politiet og måling av prosessuell rettferdighet. Undersøkelsen har ulike kontrollvariabler som består av inntekt, utdanning, alder, kjønn, tilfredshet med demokratiet og sosial tillit.

Artikkelen tar for seg tillit sett fra et prosessuelt aspekt og et instrumentelt aspekt. Artikkelen tar også for seg tillit sett ut ifra ulike former for kontakt. Denne artikkelen er dermed relevant for problemstillingen.

2.4.2 «Moralpolitiet»

Årstall: 2017

Forfattere: Jens Erik Paulsen

Artikkelen studerer hva som er moralismens typiske tema, hvordan fenomenet arter seg og hvilken funksjon moralisme har. Dette med eksempler fra politiarbeid. Teksten tar utgangspunkt i at vi som moralske aktører er sensitive overfor seks ulike grunnleggende moralske dimensjoner. Artikkelen er relevant for problemstillingen da polititjenestepersoner gjerne er, og kan bli oppfattet som moralpoliti. Dette ved at man med sin autoritet, lager grenser for hva som er «innenfor» og «utenfor». Eksempelvis der politiet har en bekymrings samtale med ungdom, og gir informasjon om hva konsekvenser kan være av straffbare handlinger. Politiet kan ha nytte av å være klar over de ulike dimensjonene som man gjerne er sensitive ovenfor, for å ha bedre forutsetninger for å skape tillit sammen med publikum.

2.4.3 «Det er ikke oss mot dere»

Årstall: 2020

Forfattere: Mariann Stærkebye Leirvik og Hjørdis Birgitte Ellefsen

Artikkelen tar utgangspunkt i to studier gjennomført av to forskere. Den første studien tar utgangspunkt i feltarbeid som ble gjennomført i 2017 og bestod av deltakende observasjon, i tillegg til intervjuer med politibetjenter som har etnisk minoritetsbakgrunn. Den andre studien tar utgangspunkt i dokumentstudie, der ansatte i politiet har ytret seg i offentlige medier. Dette er norske avisartikler som er publisert fra juni 2016 til september 2019. Artikkelen tar for seg hvordan polititjenestepersoner med etnisk minoritetsbakgrunn kan brukes som ressurs i politiarbeidet, og hvordan etnisk norske også kan være en ressurs. Artikkelen identifiserer to ulike posisjoner, der posisjonene kan ha en påvirkning på det tillitsskapende politiarbeidet. Denne artikkelen er relevant, da tilliten mellom politi og minoritetsungdom blir problematisert.

2.5 Forforståelse

Du har alltid med deg en forforståelse, inn i alle situasjoner (Lagestad, 2017, s. 273).

«Forforståelse preger vår måte å se virkeligheten på» (Thurén, 2009, s. 70). Forforståelsen er viktig da det meste av det vi opplever, ser, hører, tenker og oppfatter, bygger på forforståelse (*ibid*, s. 68). Thurén skriver at riktig forforståelse kan kalles for forkunnskap og feilaktig forforståelse kalles for fordom (*ibid*, s. 70). Forforståelse kan forstås som å ha på seg en kikkert der man ser etter noe spesielt, der forskjellige forskere kan ha på seg ulike briller. Vi har allerede gjort oss opp en mening, før fenomenet er undersøkt nærmere. Jeg har ikke lang fartstid i etaten, og jeg har jobbet med et begrenset antall polititjenestepersoner. Jeg kan dermed ikke generalisere for praksisen som blir benyttet, og er bevisst på at jeg unngår å lete litteratur som understøtter denne.

3 Resultat

I søken etter å få belyst problemstillingen startet jeg med å analysere de tre fagfellevurderte tekstene. Jeg skal i dette kapitlet presentere de tre forskningsartiklernes hovedfunn. Til slutt skal jeg sammenfatte funnene fra artiklene. Dette vil ligge til grunn for drøftingen av problemstillingen senere i denne oppgaven.

3.1 Artikkel 1: Når politiet møter publikum

Instrumentelt aspekt og prosessuelt aspekt

Sunshine og Tyler skiller mellom to ulike perspektiver for tillit til politiet (Sunshine & Tyler, 2003). Dette er tillit sett fra instrumentelt aspekt og prosessuelt aspekt. For tillit sett fra et instrumentelt aspekt skriver Thomassen at: «Den underliggende antakelsen her er at hvis innbyggerne oppfatter politiet som en etat som presterer og oppfyller sitt mandat på en tilfredsstillende måte, så vil dette øke tilliten til politiet» (Thomassen, 2017, s. 30). Her blir politiets kompetanse og effektivitet nevnt. Thomassen skriver at de daglige møtene med publikum er en potensielt viktig faktor for å forklare variasjoner i tillit til politiet (*ibid*, s. 30). Dette dreier seg om tillit sett fra et prosessuelt perspektiv, og hvordan politiet opptrer er av betydning. Thomassen skriver at: «Den underliggende antakelsen her er at politiet vil styrke tilliten ved å fremstå som rettferdig, upartisk, respektfull og forklarende i møte med publikum og samfunn (*ibid*, s. 30).

Egeninitiert kontakt og politiinitiert kontakt

Thomassen skiller mellom egeninitiert kontakt og politiinitiert kontakt. Ulik type kontakt kan forklare variasjoner i tillit med omtrent 10% (*ibid*, s. 37). Publikum kan ha ulike forventninger knyttet til kontakten. Forventningene til egeninitiert kontakt kan være flere og mer sammensatte, og har med dette en større risiko for å ende med misnøye og reduksjon av instrumentell tillit (*ibid*, s. 31). Ett eksempel som blir nevnt i artikkelen er oppklaring av straffbart forhold. I situasjoner med politiinitiert kontakt har prosessuell korrekt opptreden spesielt stor betydning (*ibid*, s. 40). I analysen til Thomassen fremkommer det at de fleste som kommer i kontakt med politiet, initierer kontakten selv. En forklaring på dette kan være fordi det er påkrevet politianmeldelse i Norge, for å kunne utløse forsikringer som ved tyveri. Politiet er også tildelt forvaltningsmessige oppgaver som utstedelse av pass (*ibid*, s. 39). Betydningen av kontakt knyttet opp mot tillit til politiet vil også kunne variere etter om

publikum har hatt kontakt med politiet eller ikke (*ibid*, s. 37). Ifølge Skogan har vi «en nedarvet tendens til å tillegge negative opplevelser større vekt enn positive opplevelser» (Thomassen, 2017, s. 32; Skogan; 2007). Det er rom for å øke tilliten og ikke kun begrense tapene i møtet med publikum (Thomassen, 2017, s. 40). Han skriver at dette er en god nyhet fordi at atferden til politiet, har en effekt på viljen til å samarbeide med politiet og for å akseptere beslutningene som politiet tar. Dette blir begrunnet med at det er enklere å justere atferd enn å øke politiet sin effektivitet (*ibid*, s. 40).

3.2 Artikkel 2: Moralpolitiet

Dimensjoner

Ut ifra artikkelen til Paulsen utgjør politiet en av de tydeligste eksponentene for moralisme i samfunnet. Han skriver at moralisme har en viktig, men problematisk sosial funksjon i samfunnet (Paulsen, 2017, s. 130). For at publikum skal anerkjenne moralistens autoritet, må tillit ligge til grunn, eventuelt å frykte moralistens evne til å sette makt bak sine krav (*ibid*, s. 134). Slik som Paulsen skriver: «Moralisten hevder sin autoritet over den andre gjennom å heve seg selv opp eller ved å trykke den andre ned» (*ibid*, s. 133). Ifølge Jonathan Haidt er vi som moralske aktører sensitive overfor seks ulike grunnleggende moralske dimensjoner. (Haidt, 2013). Disse dimensjonene består av krenkelse, juks, svikefullhet, frekkhet, urenhet og frihetsberøvelse. Paulsen knytter disse dimensjonene til politiarbeidet (se artikkelen for nærmere beskrivelse av dimensjonene). Paulsen skriver også om moralisering som middelvei i. Dette ved at man fremstår engasjert, men med en slags omsorg (Paulsen, 2017, s. 135). Dersom moralisten gjør en feil, kan personen selv bli et offer for moralisering (*ibid*, s. 134).

Politiet skal avspeile samfunnets idealer

«Politiets oppgave er ikke å dømme og straffe, men politiet er likevel portvoktere til rettssystemet og ganske aktivt oppsøkende portvoktere» (*ibid*, s. 135). Politiet sitt møte med publikum er variert. Ett oppdrag kan gå fra å bruke fysisk makt mot en person til å trøste en person. Forhandling vil være et nyttig redskap i flere oppdrag, men effektivitet vil gjerne gå foran. Slik som Paulsen skriver: «Beredskapen må opprettholdes» (*ibid*, s. 136). Noen mennesker i samfunnet kan oppleve å bli kontrollert oftere enn andre. Kontroller kan ta utgangspunkt i om vedkommende er kjent for politiet fra før, dersom personen er i et miljø under oppsikt, eller kombinasjon av tid, sted og trekk ved personen (*ibid*, s. 139). Dette gjør at

politiet kan skape et inntrykk av disse gruppene som motpart, dersom de stadig blir kontrollert oftere enn andre (*ibid*, s.140). Paulsen skriver at politibetjentene som opprettholder orden er høgskoleutdannede fagpersoner med klare meninger i verdispørsmål (*ibid*, s. 136). Vandelen til politibetjentene må i gjengjeld være uklanderlig, og må opptre godt i og utenfor tjeneste. Politibetjenter skal avspeile samfunnets idealer, men det er også et poeng at det går begge veier (*ibid*, s.141).

3.3 Artikkel 3: «Det er ikke oss mot dere»

Etnisitet

Leirvik og Ellefsen skriver om hvordan polititjenestepersoner kan bruke sin etniske minoritetsbakgrunn som en ressurs i møte med etnisk minoritetsungdom. De skriver at polititjenestepersonene blir brukt til å skape positiv kontakt i møter med minoritetsungdom, men at de også kan bli brukt strategisk. Polititjenestepersonen kan bli brukt til å skape positiv kontakt ved å fortelle at man selv er vokst opp i samme område. Dette gjør at polititjenestepersonen og ungdommene har noe til felles ved at begge parter, vet hva det vil si å vokse opp i utsatte boområder (Leirvik & Ellefsen, 2020, s. 252). En informant i studiet forteller at etnisk norske som er oppvokst på samme sted, eller har venner med innvandrerbakgrunn, også kan bruke dette som en ressurs i møte med minoritetsungdom (*ibid*, s. 253). En informant forteller at den uformelle stilen og det å snakke om løst og fast, også er noe den etnisk norske kollegaen mestrer (*ibid*, s. 252). Polititjenestepersoner med etnisk minoritetsbakgrunn kan som nevnt brukes strategisk. Leirvik og Ellefsen skriver at deres etnisitet kan brukes til kontroll og overvåkning av bestemte segmenter i samfunnet (*ibid*, s. 245).

Autoritær tilnærming og forklarende tilnærming

Noen ferdigheter gir gjerne mer annerkjennelse enn andre. I artikkelen til Leirvik og Ellefsen blir de fysiske ferdighetene og kommunikative ferdighetene nevnt (*ibid*, s. 247). Ut ifra artikkelen har polititjenestepersoner relativt like oppfatninger om hva slags ferdigheter som er viktige i yrket, men at de står i kontrast til hva de setter mest pris på (*ibid*, s. 250). Fysiske ferdigheter og autoritær tilnærming verdsettes ofte høyere enn kommunikative ferdigheter og forklarende tilnærming (*ibid*, s. 249). Leirvik og Ellefsen skiller mellom harde og myke ferdigheter som grunnlag for å kunne utføre godt politiarbeid. De harde ferdighetene vil si autoritære og fysiske ferdigheter, mens de myke ferdighetene vil si forhandlende og

kommunikative ferdigheter (*ibid*, s. 250). De harde ferdighetene består gjerne av oppdrag som innebærer action. Disse oppdragene blir gjerne verdsatt mest, da man gjerne får testet egne ferdigheter og oppdragene kan bli brukt som en god fortelling. De myke ferdighetene blir derimot trukket frem som faktorer for å være best egnet i jobben (*ibid*, s. 250). En av informantene deres opplever ett skille mellom yngre og eldre, når det gjelder hvor mye tid som blir brukt på å forklare publikum. De yngre bruker gjerne mer tid, og informanten løfter frem to mulige forklaringer. På den ene siden er man mer tålmodig når man er fersk, og på den andre siden har man gjerne med seg andre idealer fra Politihøgskolen (*ibid*, s. 250-251).

3.4 Sammenfatning av de tre artiklene

Legitimitet

I artiklene blir betydningen av politiets legitimitet ett tema. Ett av funnene som Thomassen gjorde i sin undersøkelse, var at tilfredshet med demokratiet hadde en klar positiv effekt på tillit til politiet (Thomassen, 2017, s. 38). Argumentet for å ha politi, er slik Paulsen skriver at staten må kunne sette makt bak kravene (Paulsen, 2017, s. 138). I møte med publikum har en god prosess større virkning enn et fordelaktig utfall av saken (Paulsen, 2017, s. 140; Tyler & Fagan, 2008, s. 231). Lignende funn blir gjort i Leirvik og Ellefsen sin artikkel. Politiet skal både fordele ondt og godt blant publikum, og det blir konflikter i verdier som kan utfordre politiets legitimitet (Leirvik & Ellefsen, 2020, s. 258). Prosessen er også viktig i denne artikkelen. Polititjenestepersoner som bekymrer seg mer for legitimitet enn autoritet, argumenterer for kommunikative ferdigheter, forklarende tilnærming og en forebyggende tilnærming som de viktigste arbeidsmetodene. Dette knyttet opp til etnisk minoritetsungdom i utsatte boområder (*ibid*, s. 256).

4 Diskusjon

I dette kapittelet vil problemstillingen bli drøftet ved bruk av de valgte artiklene, i lys av relevant teori, pensum fra Politihøgskolen, lovverk og egne erfaringer. Ut ifra hvordan artiklene er presentert, vil en måte å tolke innholdet på, være å dele inn publikums tillit til politiet etter profesjonelle faktorer og personlige faktorer.

Tillit til politiet kan på dette viset bli tolket ut ifra to ulike nivåer. På den ene siden kan en diskutere tillit knyttet til etaten (profesjonelle faktorer) og på den andre siden tillit knyttet til hver enkelt polititjenesteperson (personlige faktorer). I denne oppgaven blir temaene kompetanse og effektivitet diskutert opp mot tillit til etaten. Dette er to faktorer som er med på å danne grunnlaget for de personlige faktorene. De profesjonelle faktorene kan i så måte bli tolket som overordnet. De personlige faktorene kan forstås som hvordan hver enkelt polititjenesteperson bidrar til politiarbeidet, her er både atferd og holdninger to faktorer som er vesentlige. De personlige faktorene kan dermed bli tolket som underordnet.

De tre artiklene kan også bli tolket ut ifra to ulike posisjoner som ved instrumentelle aspekter og prosessuelle aspekter. Polititjenestepersoner har alltid med seg en instrumentell side i politiarbeidet ved at politiet har et samfunnsmandat, og den prosessuelle siden vil handle om hvordan polititjenestepersoner utfører politiarbeidet. Stopp-og-sjekk er en metode som kan forstås som et instrumentelt aspekt, der det prosessuelle aspektet går ut på hvordan kontrollen blir utført. Det vil med dette kunne være krysninger i tillitsbegrepet.

4.1 Profesjonelle faktorer

4.1.1 Kompetanse

Slik det fremkommer i resultatdelen skal politiet oppfylle sitt mandat på en tilfredsstillende måte, og dette vil gjøre at tilliten til politiet øker (Thomassen, 2017, s. 30). Dette er interessant da det gjerne er et stort ansvar å forvalte mandatet, og politiet har et bredt samfunnsmandat. Samfunnsmandatet fremkommer i politiloven § 1 (Politiloven, 1995, § 1). En påstand er derved:

Det stilles for høye forventninger til politiet.

Det blir stilt en rekke krav til polititjenestepersoner, da man blant annet må inneha kompetanse på flere områder, og et spekter av ferdigheter. Politiet må holde seg oppdatert på lover, og det blir stilt krav til gode etiske vurderinger. Larsson skriver at publikum forventer at politiet skal være eksperter, og hjelpe med et bredt spekter av problemer. Det vil være umulig å alltid lykkes, og da vil kritikken ramme politiet (Runhovde, 2010, s. 13). Dersom publikum havner i en situasjon der man er i tvil på hvem som skal bli kontaktet, vil det gjerne være politiet man henvender seg til. Eksempelvis dersom et rådyr er blitt påkjørt. I utgangspunktet tilhører ansvaret viltneemda, men her er det ikke usannsynlig at politiet blir kontaktet. På samme måte er det politiet som stiller opp når ingen andre kan. Dette gjerne med en forventning om at det vil løse seg, da politiet ankommer stedet. Dersom utførelsen på oppgavene er godt gjennomført, får en gjerne en bekreftelse på det som er forventet, når forventninger til politiet er høye (Berge, 2015 s. 48). Slik som Berge skriver klarer ikke politiet å tilfredsstille det behovet mange mener at de har (*ibid*, s. 38). Derimot er det et moment å gjøre publikum klar over begrensninger av bidraget og, at politiet ikke kan love mer enn man klarer å holde (*ibid*, s. 38).

Polititjenestepersoner har fått gode rammer til å forvalte mandatet som er gitt fra samfunnet. Dette fordi det syntes at publikum har høy tillit til politiet, slik som det ble nevnt innledningsvis i oppgaven. Den generelle tilliten kan syntes høy både politisk og sosialt i samfunnet. Johansen trekker frem selvangivelse som ett eksempel der forholdet mellom publikum og Skatteetaten, er preget av tillit til at staten opptrer rettfærdig (Runhovde, 2010, s.

64). Dette er positivt for politiet da tilliten fra institusjoner viser at tillit kan smitte over på hverandre, og institusjonene behøver ikke engang å være statlige (*ibid*, s. 63). Det samme fremkommer i kapittelet til Thomassen «Har man stor tillit til én institusjon så har man stor tillit til andre institusjoner» (*ibid*, s. 77). Publikum syntes også å inneha høy tillit til hverandre. Tilbøyeligheten til å stole på ukjente er varierende fra land til land, og nordmenn er blant verdens med tillitsfulle mennesker (Berge, 2015, s. 17; Skirbekk, 2012, s. 12). Det kan tenkes at det gjerne ville vært dårligere arbeidsvilkår for politiet, dersom publikum hadde lav tillit til samfunnet og til hverandre.

Politiet i Norge har en god utdanning. Paulsen skriver at politiet som opprettholder orden er høgskoleutdannede fagpersoner (Paulsen, 2017, s. 136). I forlengelse av dette skriver Ørbæk i sin masteroppgave at utdanningen legger til rette for at politiet opptrer i henhold til regelverket (Ørbæk, 2016, s. 9). Ifølge informantene til Berge i hennes masteroppgave, mener polititjenestepersonene at Norge har et godt utdannet politi i motsetning til mange andre land (Berge, 2015, s. 29). Imidlertid kan det tyde på at det er flere mennesker som tar høyere utdanning den dag i dag. Dette gjør at publikum gjerne stiller høyere krav til politiet enn før. Slik som Berge skriver er dagens samfunn et masseutdanningssamfunn, og publikum stiller krav til økt kunnskap og krav om rettigheter (*ibid*, s. 26).

Som polititjenesteperson bør man være trygg på det samfunnet forventer, og utdanningen vil gjerne bidra med å skape denne tryggheten. Første året er politistudenten på skolebenken, etterfulgt av ett praksisår der man følger veileder. Det siste året er politistudenten tilbake på skolebenken. På denne måten får politistudenter knyttet teori og erfaring sammen. Med erfaring får man gjerne en bedre situasjonsforståelse i oppdrag, da man har «knagger å henge kunnskapen på». Det vil også føre til at handlinger blir automatisert og krever mindre kognitiv kapasitet (Phelps et al., 2017, s. 43). Imidlertid vil erfaring alene kunne gjøre at man blir «sneversynt». Dett ved at man får ett fokusblikk, og blir trent til dette blikket. Det såkalte «politiblikket» blir benyttet for å se etter avvik i omgivelsene (*ibid*, s. 67). Dette blikket vil kunne gi ulike utfall i operativt politiarbeid, der det i noen situasjoner vil være positivt, og i andre negativt (*ibid*, s. 69). Vidsynet må også bli inkludert på samme tid. Dette gjør at det er viktig for politiet å bruke annen kunnskap enn sin egen, og da gå vitenskapelig til verks og reflektere over valg.

Funnene tilsier at det blir stilt høye krav til politiet, da publikum forventer at politiet skal hjelpe med et bredt spekter av problemer. Samtidig kan man påstå at det ikke blir stilt for høye forventninger til politiet. Dette fordi at politiet har gode forutsetninger for å lykkes, ved at de har en god utdanning.

4.1.2 Effektivitet

Som nevnt i resultatdelen er det en utbredt oppfatning om at tilliten til politiet henger sammen med politiets evne til å respondere på en effektiv måte (Thomassen, 2017, s. 41). Paulsen begrunner for noe av det samme som Thomassen, da politiets effektivitet er viktig for at beredskapen holdes (Paulsen, 2017, s. 136). I Leirvik og Ellefsen sin artikkel blir tillit lagt til grunn for å kunne drive effektivt politiarbeid (Leirvik & Ellefsen, 2020, s. 244; Peterson & Åkerström, 2013). Effektivitet er dermed viktig for publikums tillit til politiet, men også for politiarbeidet. Prosessrettferdighet er tema som er viktig for tilliten i de tre artiklene, men som kan gå på bekostning av effektiviteten. Med utgangspunkt i artiklene har jeg utformet følgende påstand:

Politiets effektivitet er viktigere enn politiets møter med publikum.

I politiinstruksen § 3-1, 5. ledd står følgende: «Det er en alminnelig plikt å besørge tjenesten organisert og utført så effektivt og målrettet som mulig innenfor de rettslige og ressursmessige rammer» (Politiinstruksen, 1990, § 3-1). Politiet har ofte knappe ressurser, som gjør at polititjenestepersoner har lite tid til å snakke med publikum. Imidlertid er det et juridisk krav og viktig for rettsikkerhet at politiet er bevisst rundt betydningen av prosessrettferdighet (Thomassen, 2017, s. 41). Lagestad skriver at politiet må ha tid til rådighet, for å kunne investere tid i publikum (Lagestad, 2017, s. 24). På kort sikt vil det kunne være en god prioritering å kutte ned på det som ikke ansees som strengt nødvendig, som å snakke med publikum (Thomassen, 2017, s. 42). Derimot er det trolig ikke en god prioritering på lang sikt.

Under praksisperioden min opplevde jeg at prosessrettferdighet var viktig i en konflikt mellom to parter. Jeg tok kontakt med den ene parten i etterkant av hendelsen. Dette for å høre hvordan det gikk, samtidig som jeg ønsket å høre hennes opplevelse av hendelsen.

Styrken med å ta denne telefonsamtalen er at hun gjerne føler seg bedre ivaretatt av politiet, og en bonus er at tilbakemeldingene som blir gitt vil kunne bidra til utvikling i politiarbeidet. Ved å ta en telefon viser man at man bryr seg, og det er noe som kan tenkes å være viktig for å skape en god relasjon med publikum. Svakheten med å ta telefonsamtaler er at det er tidkrevende. Med knappe ressurser har man gjerne ikke muligheten, da det gjerne går ut over andre oppgaver. Politiet skal som sagt kunne respondere raskt på oppdrag og holde beredskapen. Det vil gjerne være en fordel at politiet kjenner publikum. Ved at polititjenestepersoner kjenner publikum og har en god relasjon, kan dette lette samarbeidet. Det kan tenkes at politiet trenger relasjonell kunnskap for å holde tritt på utviklingen i samfunnet. Politiet trenger f.eks. gatekunnskap for å blant annet kjenne miljøet, som ved å identifisere utvikling av kriminalitet eller ny kriminalitet. Derimot kan det være viktig å ikke ta unødig kontakt med publikum.

Ifølge Berge sine informanter mener de at synlighet er en metode som skaper tillit (Berge, 2015, s. 31). På den andre siden kan politiets synlighet for å bygge relasjoner, skape problemer i følge Gundhus. Svakheter kan oppstå dersom fokuset for relasjonsbyggingen, er reduksjon av kriminalitet eller ved at man har en skjult agenda. En annen svakhet er dersom politiet stadig tar kontakt, da publikum kan oppfatte politiet som trakasserende. Gundhus skriver at «Politiets oppgave er ikke alltid å være over alt, deres tilstedeværelse skal være relevant» (Runhovde, 2010, s. 157; Balvig & Holmberg, 2004, s. 178). På samme måte er det vist at de som har mest kontakt med politiet, har minst tillit (Runhovde, 2010, s. 39; Larsson, 2010). Imidlertid kan det tyde på at de som er på kanten av loven, har mest kontakt med politiet (Berge, 2015, s. 29).

Funnene tilsier at politiets effektivitet er viktig, da politiet må holde beredskapen for å respondere på en effektiv måte. Samtidig viser funnene at politiets møter med publikum er viktig for å kunne drive effektivt politiarbeid.

4.2 Personlige faktorer

4.2.1 Atferd

Polititjenestepersoner må opptre slik at de blant annet oppnår den tillit som stillingen krever. (Paulsen, 2017, s. 136). Slik Leirvik og Ellefsen skriver: «Opptreden sitter i kroppen, i måten å gå på, stå på, hilse på, snakke på ...» (Leirvik & Ellefsen, 2020, s. 259-260). Måten politiet opptrer på er en faktor som påvirker tilliten til politiet (Thomassen, 2017, s. 30). Den du er som person vil gjerne være viktig i det tillitsskapende politiarbeidet, men kan hemmes på grunn av uniformen. En påstand ut ifra artiklene blir dermed:

Politiets autoritet er til hinder for relasjonsbygging med publikum.

Forholdet mellom publikum og politiet er asymmetrisk. Dette ved det er maktskjevhet i relasjonen mellom partene. Uavhengig om kontakten er egeninitiert eller politiinitiert blir publikum utsatt for en sårbarhet. Vi mennesker vil gjerne føle at man har kontroll på eget liv. Når politiet griper inn, kan man oppfatte politiet som noen som setter grenser for hva som er «innenfor» og «utenfor». Politiuniformen uttrykker denne maktskjevheten. Ørbæk skriver at: «Det er nærliggende å tenke seg at uniform i seg selv uttrykker autoritet ...» (Ørbæk, 2016, s. 90). Ved egeninitiert kontakt har man gjerne mer kontroll enn ved politiinitiert kontakt. Jeg har gjort meg noen tanker rundt en hendelse, der dette kommer til uttrykk.

En dame satt og drakk midt på lyse dagen, med en øl type Hansa Mango Ipa i sin høyre hånd. Hun hadde på seg gule arbeidsklær som kunne reflektere langveisfra. Som maktinstans kan man velge å bruke makten eller å la være. I dette tilfelle ville man som polititjenesteperson gjerne bedt henne helle ut ølen. Politiet ønsker ikke å fremheve at de er et meningspoliti, men kan bli oppfattet slik på grunn av sitt kommunikative uttrykk (Lid & Heierstad, 2019, s. 193). Damen kan velge å anerkjenne moralistens autoritet ved at tillit ligger til grunn, eller frykte moralisten til å sette makt bak kravet (Paulsen, 2017, s. 134). Som sivilist hadde man gjerne fått en avvisning dersom en hadde spurt henne om hun kunne helle ut ølen. Autoriteten til politiet kan sies og ha en innvirkning på hennes handlingsvalg.

Politiet må finne riktig sikkerhetsnivå for hvert oppdrag (Berge, 2015, s. 39). Her er spiller kontekst en stor rolle. Kontekst vil her si måten man opptrer på, i en gitt situasjon. Politiet må i noen oppdrag bruke en kommando preget tilnærming til kommunikasjon. Det vil si en form for kommunikasjon som er enveis fra politiets side (Phelps, et al, 2017, s. 154). Det vil i noen oppdrag være hensiktsmessig å bruke denne tilnærmingen, som ved å få kontroll på en uoversiktlig situasjon. På den andre siden vil det være uhensiktsmessig i andre situasjoner. Eksempelvis dersom skal foreta en vanlig kontroll av en bil. Dersom man skal ta kontakt med fører, vil det være en forskjell på åpne samtalen med: «Få se førerkortet ditt!» og «Hei mitt navn er ..., jeg kommer fra politiet har du med deg førerkortet ditt?». Kommunikasjon er dermed viktig, og det samme er intensjonalitet. Intensjonalitet handler om at mennesker forstår deg i henhold til hvordan du vil bli forstått.

Politiinstruksen § 5-2 beskriver politiets opptreden i tjeneste. I første ledd står det at «I tjenesten skal en politimann opptre med den ro og beherskelse som situasjonen krever» (Politiinstruksen, 1990, § 5-2). Lagestad trekker frem tålmodighet som viktig egenskap i politiarbeidet, og skiller mellom å ha kort lunte og lang lunte (Lagestad, 2017 s. 22). Han trekker også frem ydmykhet, respekt og høflighet som viktige egenskaper i møte med publikum (*ibid*, s. 26.) Å ikke la seg provosere er også en viktig egenskap. Dette ved at man ikke tar det som blir sagt og/eller gjort personlig. Ved å holde roen viser man profesjonalitet. Lagestad skriver at regelverket som styrer politiets opptreden, ofte består av «kan» bestemmelser (*ibid*, s. 36). Imidlertid viser loven, at politiet i flere tilfeller «skal».

Funnene tilsier at politiets autoritet er til hinder for relasjonsbygging med publikum, ved at det er en maktskjevhet mellom partene. Samtidig vil det ikke være et hinder ved at politiets opptreden er profesjonell, og ved å inneha en god opptreden ovenfor publikum.

4.2.2 Holdninger

Måten vi mennesker opptrer på er gjerne mer synlig enn våre holdninger. I studiet til Leirvik og Ellefsen fremkommer det at polititjenestepersoner kan se på problemer knyttet til minoritetsungdom som en sosioøkonomisk utfordring eller som en kulturell utfordring, og tiltak kan bli satt ut ifra det (Leirvik & Ellefsen, 2020, s. 242). En påstand blir dermed:

Holdningene til polititjenestepersoner påvirker handlingsvalg.

Leirvik og Ellefsen skriver at ved å se på utfordringer knyttet til minoritetsungdom som sosioøkonomisk, vil de sosiale og økonomiske forholdene ha betydning for tilnærmingen. Da vil man gjerne ha en forklarende tilnærming. Dersom man ser på utfordringen som et kulturelt problem, vil atferden og hendelser ha betydning for tilnærmingen. Her vektlegger man trolig ikke en forklarende tilnærming (Leirvik & Stærkebye, 2020, s. 242). På denne måten kan holdningene påvirke polititjenestepersoners handlingsvalg. Imidlertid vil vi mennesker kunne handle i uoverensstemmelse med holdningene våre (Phelps, et al., 2017, s. 77).

Polititjenestepersoner kan ha negative holdninger til å bruke fysisk makt for å løse konflikter, men noen ganger må makt bli brukt for å kunne løse oppdraget.

Frihetsberøvelse er en dimensjon man ikke kan unngå å gå inn i som polititjenesteperson. Polititjenestepersoner kan bli oppfattet som krenkende selv om dette ikke er intensjonen. Det handler gjerne om den subjektive forståelsen til publikum. Stopp-og-sjekk er en metode som har blitt problematisert, og kan bli oppfattet som negativt ladet. Imidlertid skriver Gundhus om stopp-og-snakk som gjerne høres ut som en mer positiv metode (Runhovde, 2010, s. 155).

Lagestad skiller mellom to ulike stiler som er autoritær og folkelig (Lagestad, 2017, s. 37). De ulike stilene krever ulike tilnærming til publikum. Ut ifra artikkelen til Leirvik & Ellefsen blir de fysiske ferdighetene og autoritære tilnærminger verdsatt høyere enn kommunikative ferdigheter og forklarende tilnærminger. Derimot er de to sistnevnte faktorene, det informantene mener gjør dem spesielt egnet til jobben (Leirvik & Ellefsen, 2020, s. 250). Holdningene til polititjenestepersonene blir på denne måten kryssset.

Kulturen man blir en del av, kan ha noe å si for hvordan man selv jobber. Dersom det er en «macho» kultur der kollegaene ønsker å fange tyver, istedenfor å hindre at noen blir tyver, kan det tenkes at man selv ikke alltid slår gjennom (Berge, 2015, s. 41). Som politistudent i praksisåret likte jeg å løse oppdrag ved bruk av kommunikative ferdigheter og en forklarende tilnærming. Jeg opplevde at dette ble verdsatt blant kollegaer. Dersom dette ikke hadde blitt verdsatt, kan holdninger i verste fall smitte over. Våre ferdigheter viser at vi ikke er helt like, ikke personen vi er, men ferdighetene vi har. Det som er viktig er at holdningene våre er helt like (Runhovde, 2010, s. 138).

Funnene tilsier at holdningene til polititjenestepersoner påvirker handlingsvalg. Dette ved at våre syn på utfordringer er styrende for hvordan man tilnærmer seg den. Samtidig viser funnene at politiet kan handle i uoverensstemmelse med holdningene sine.

5 Avslutning

Problemstillingen i denne oppgaven er: «Hvordan får publikum tillit til politiet». Publikums tillit til politiet blir påvirket av en rekke faktorer og er et sammensatt begrep. Publikum stiller gjerne et høye krav til kunnskap den dag i dag, ved at samfunnet befinner seg i et masseutdanningsamfunn. Politiet har derimot gode forutsetninger for å lykkes, ved at polititjenestepersoner blant annet har en god utdanning. Politiet får tillit fra publikum gjennom å være effektive og ta hensyn til prosessrettferdighet. Dette er to interesser som kan være motstridende, og blir diskutert i oppgaven.

Atferden til hver enkelt tjenesteperson er viktig i det tillitsskapende arbeidet. Bruken av kommunikasjon er en viktig faktor for å forklare hvordan publikum får tillit. Det samme gjelder egenskapene som polititjenestepersoner har. Egenskaper som blant annet er viktig å inneha, er at en er tålmodig, ydmyk, respektfull, høflig, og ikke lar seg provosere. Polititjenestepersoner har ulike ferdigheter, men det som er viktig er at holdninger er like.

Kort oppsummert kan politiet få tillit fra publikum ved at politiet er kompetente og effektive. Publikum får også tillit til politiet dersom polititjenestepersoner sin opptreden er god og innehar gode holdninger.

Litteraturliste

Anvik, C. H., Follesø, R. & Halås, C. T. (2016). *Sett, hørt og forstått - Om profesjonelle møter med unge i sårbare livssituasjoner*. Universitetsforlaget.

Berge, S. (2015). *Et politiblikk på tillit: En studie av politiets publikumsrettede tillitsarbeid* [Masteroppgave]. Politihøgskolen.

Balvig, F. & Holmberg, L. (2004). *Politi og tryghed: Forsøg med nærpoliti i Danmark*. *Jurist- og Økonomforbundets Forlag*, 44(7), 509-511 <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3061-2005-07-08-06>

Barstad, H. N. & Glasø, K. H. (2021). *Kunnskapsbasert politiarbeid: Teori og praksis*. Gyldendal Norsk Forlag AS.

Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving* (6.utg.). Gyldendal Akademisk

Den høyere påtalemyndighet. (2022). *Mål og prioriteringer* (Nr. 22/252) [Rundskriv]. Riksadvokaten. <https://www.riksadvokaten.no/document/riksadvokatens-mal-og-prioriteringer-for-2022/>

Finstad, L. (2018). *Hva er politi*. Universitetsforlaget.

Haidt, J. (2013). *The righteous Mind: Why good people are divided by politics and religion*. Pantheon Books.

Lagestad, P. (Red.). (2012). *Kommunikasjon og konflikthåndtering: Publikumsrettet arbeid i et politifaglig perspektiv*. Gyldendal Norsk Forlag AS.

Leirvik, M. S & Ellefsen, H. B (2020). «Det er ikke oss mot dere». *Universitetsforlaget*, 7(3), 242-263. <https://www.idunn.no/doi/10.18261/issn.2703-7045-2020-03-05>.

Lid, S. & Heierstad, G. (Red.). (2019). *Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme: Norske handlemåter i møter med terror*. Gyldendal akademisk.

Lie, A. L. & Lagestad, P. (2011). *Arrestasjonsteknikk*. Gyldendal Akademisk

Meld. St. nr. 42 (2004-2005). *Politiets rolle og oppgaver*. Det kongelige justis- og politidepartement. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-42-2004-2005-/id199239/?ch=2>

Næshagen, F. L. (1999). *Tilliten til politiet*. Oslo: PHS Forskning.

Paulsen, J. E. (2017). Moralpolitiet. *Universitetsforlaget*, 52(3), 130-141. <https://www.idunn.no/doi/10.18261/issn.1504-2901-2017-03-06>

Peterson, I. A. & Åkerström, M. (Red.). (2013). *Den sorterande ordningsmakten: Studier av etnicitet och polisär kontroll*. Bokbox Förlag.

Phelps, J. M., Larsen, N. M. & Singh, M. (red.). (2017). *Kommunikasjon og konflikthåndtering: Sosialpsykologiske perspektiver*. Universitetsforlaget.

Politiet. (2022, 28, januar). *Politiets innbyggerundersøkelse*. <https://www.politiet.no/aktuelt-tall-og-fakta/tall-og-fakta/innbyggerundersokelsen/>

Politiinstruksen. (1990). *Alminnelig tjenesteinstruks for politiet* (FOR-1990-06-22-3963). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/INS/forskrift/1990-06-22-3963>

Politi-loven. (1995). *Lov om politiet* (LOV-1995-08-04-53). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1995-08-04-53>

Runhovde, S. R. (Red.). (2010). *Tillit til politiet*. Oslo: Politihøgskolen.

Skirbekk, H & Grimen, H. (red.). (2012). *Tillit i Norge*. Viborg: Res publica

Skogan W. G. (2007). Asymmetry in the Impact of Encounters with Police. *Police Quarterly*, 16(2), 99-126. <http://dx.doi.org/10.1080/10439460600662098>

Støren, I. (2013). *Praktisk veiledning i å skrive litteraturstudier - Bare søk!* (2.utg.). Cappelen Damm Akademisk.

Sunshine, J & Tyler, R. (2003). The role of procedural Justice and Legitimacy in Shaping Public Support for Policing. *Law and society review*, 37(3), 513-547.

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/1540-5893.3703002>

Thomassen, G. (2017). Når politiet møter publikum. *Universitetsforlaget*, 4(1), 29-44.

<https://www.idunn.no/doi/10.18261/issn.1894-8693-2017-01-04>

Thurén, T. (2009). *Vitenskapsteori for nybegynnere*. Gyldendal Norsk Forlag.

Tyler, T. R. & Fagan, J. (2008). Legitimacy and cooperation: Why do people help the police fight crime in their communities. *Ohio State Journal of Criminal Law*.

https://scholarship.law.columbia.edu/faculty_scholarship/414/

Ørbæk, J. (2016). *Anmeldelser av politiets maktbruk: Er politiet selv ansvarlig for borgernes mistillit og manglende samarbeidsvilje* [Masteroppgave]. Politihøgskolen.

Selvvalgt litteratur

Berge, S. (2015). *Et politiblikk på tillit: En studie av politiets publikumsrettede tillitsarbeid* [Masteroppgave]. Politihøgskolen. (Totalt: 98 sider)

Leirvik, M. S & Ellefsen, H. B (2020). «Det er ikke oss mot dere». *Universitetsforlaget*, 7(3), 242-263. <https://www.idunn.no/doi/10.18261/issn.2703-7045-2020-03-05> (Totalt: 21 sider)

Paulsen, J. E. (2017). Moralpolitiet. *Universitetsforlaget*, 52(3), 130-141. <https://www.idunn.no/doi/10.18261/issn.1504-2901-2017-03-06> (Totalt: 11 sider)

Politiet. (2022, 28, januar). *Politiets innbyggerundersøkelse*. <https://www.politiet.no/aktuelt-tall-og-fakta/tall-og-fakta/innbyggerundersokelsen/> (Totalt 55 sider)

Runhovde, S. R. (Red.). (2010). *Tillit til politiet*. Oslo: Politihøgskolen. (Totalt: 199 sider)

Thomassen, G. (2017). Når politiet møter publikum. *Universitetsforlaget*, 4(1), 29-44. <https://www.idunn.no/doi/10.18261/issn.1894-8693-2017-01-04> (Totalt: 13 sider)

Ørbæk, J. (2016). *Anmeldelser av politiets maktbruk: Er politiet selv ansvarlig for borgernes mistillit og manglende samarbeidsvilje* [Masteroppgave]. Politihøgskolen. (Totalt: 123 sider)

Antall sider selvvalgt pensum totalt: 520

Vedlegg

Inklusjons- og eksklusjonskriterier

Inklusjonskriterier	Eksklusjonskriterier (ikke tar med i søket)
Vitenskapelig artikkel som er fagfellevurdert	
Artikler som er publisert fra 2017 til 2022	
Norsk, engelsk, svensk og dansk	Andre språk enn de som er nevnt i inklusjonskriteriene

Søkelogg

Dato	Database	Avgrensning	Søkeord	Antall treff	Antall leste abstrakt	Antall utvalgte artikler
23.02.2022	Oria	Språk: Norsk, engelsk, svensk og dansk Tidsperiode: 2017-2022 Materialtype: Artikkel	Publikum	437	17	1 (A) 2 (B)
23.02.2022	Oria	Språk: Norsk, engelsk, svensk og dansk Tidsperiode: 2017-2022 Materialtype: Artikkel	Tillit	554	12	3 (C)

De utvalgte artiklene:

A – Når politiet møter publikum

B – Morapolitiet

C – «Det er ikke oss mot dere»

Lesetabell

Tittel/forfatter/år/nasjonalitet	Når politiet møter publikum, Gunnar Thomassen, 2017, Norge	Moralpolitiet, Jens Eirik Paulsen, 2017, Norge	Det er ikke oss mot dere, Mariann Stærkebye Leirvik og Hjørdis Birgitte Ellefsen, 2020, Norge
Tidsskrift	Nordisk politiforskning	Nordisk filosofisk tidsskrift	Nordic Journal of Studies in Policing
Hensikt	Hvilken type kontakt som påvirker tilliten	Moralismen sin funksjon på tilliten	Etnisitet som ressurs for å skape tillit
Metode	Empirisk	Teoretisk	Empirisk
Resultat/konklusjon	Tilliten varierer noe etter om man har hatt kontakt med politiet eller ikke. I tillegg varierer tilliten etter om det er publikum som tar kontakt med politiet eller omvendt.	Moralske aktører er sensitive overfor seks ulike grunnleggende dimensjoner, disse knyttes opp til politiarbeid. Politiet blir beskrevet som moralpoliti.	Relasjonen mellom politi og minoritetsungdom blir beskrevet som konfliktfylt. I artikkelen blir det identifisert to konkurrerende posisjoner for hvilken oppfatning politiet har på utfordringene i utsatte boområder. Disse er de som ser problemet som sosioøkonomiske og de som ser på problemet som kulturelt betinget.